
Tests à gogo

René ten Bos

zaterdag 01 oktober 2005, 00:00

update: dinsdag 09 augustus 2011, 17:46

In onze samenleving wordt tegenwoordig steeds meer getest. Je kunt zeggen dat al dat testen dom is, maar volgens filosoof Avital Ronell is niet testen minstens zo dom

RENÉ TEN BOS

Alles wordt in onze samenleving getest. Kennis wordt getest, maar ook geloofwaardigheid, liefde, bezieling, spiritualiteit, inzet op het werk, ziekte en zelfs de dood. Waar komt die neiging om alles te beproeven vandaan? Het is alsof de test in onze samenleving de hoogste autoriteit inzake de waarheid is geworden. Misschien, zo suggereert Avital Ronell in haar nieuwste boek *The Test Drive*, staat de test nog hoger aangeschreven dan de waarheid zelf. Dat betekent onder meer dat we, als het al gaat om waarachtigheid, hopeloze sceptici zijn geworden. Niets is definitief waar, alles kan vroeg of laat tijdens een test weerlegd worden. We zijn wat dat betreft allemaal onze eigen wetenschappers geworden: op het werk moeten we constant invullen waar we onze tijd aan besteed hebben, thuis staan weegschalen en bloeddrukmeters zodat we onze gezondheid kunnen checken om nog maar te zwijgen over populariteitstesten voor politici, televisieprogramma's en zeehondjes.

Ronell is een filosoof die verbonden is aan de universiteit van New York, maar net als veel andere leden van het wijsgerige gilde werkt ze niet op de filosofiefaculteit. Ze is hoogleraar Duits en Engels aan de faculteit der literatuurwetenschappen. Dat zou een reden kunnen zijn waarom haar werk tot op heden nauwelijks is doorgedrongen onder filosofen in Nederland. Dat is spijtig, want haar boeken kenmerken zich door evenveel eigenzinnigheid als diepzinnigheid. Prettig is dat ze dat doorgaans weet te combineren met ruig taalgebruik: hier spreekt een dame die zegt waar het op staat. Eerder publiceerde ze in deze stijl juwelen als *The Telephone Book* (1989), waarin ze de

lezer verrast met onder meer een analyse van de strategische rol die de telefoon heeft gespeeld ten tijde van het nazi-regime in Duitsland, en Stupidity (1992), één van de beste studies over domheid die ik ooit heb gelezen.

Makkelijk zijn dergelijke boeken niet, maar Ronell houdt wel van moeilijke boeken. In Stupidity zegt ze dat ze ingewikkelde teksten als ontbijt verorbert. Ze is zich bewust

van de weerstand die ook haar boeken oproepen. Het boek over de telefoon begint zelfs met de waarschuwing dat de lezer een tekst in handen heeft die zo weerbarstig is dat ze het beste 'met de oren' gelezen kan worden. Je zou kunnen zeggen dat ze zó probeert te schrijven dat het boek zelf een test wordt. De test van het lezen is voor haar voornamelijk een lichamelijke in plaats van een intellectuele test. Daarom kan ze ook doodleuk beweren dat je boeken kunt eten - zo krijgt ons woord 'leesvoer' een onverwachte wending - en dat je ze, als het moet, ook met de oren kunt lezen.

In het boek over domheid schrijft ze dat je taal kunt zien als een lichaam dat ons eigen lichaam binnendringt en daar alles vormt en vervormt. Zo creëert taal als het ware een krachtenveld waarop de organen als in een beproeving dienen te reageren. Taal, schrijft Ronell, is een wig die in de fabriek van het lichaam wordt gestoken en daardoor nieuwe zelfervaringen mogelijk maakt. Dit zou je best als onzin kunnen betitelen - en veel filosofen zullen dat ook doen en zeggen dat Ronell eigenlijk alleen maar mooischrijverij produceert. Maar haar opvattingen over wat boeken met je moeten doen, leveren een intensiteit en emotionaliteit op waar juist de filosofie van zou kunnen profiteren.

Ik heb in ieder geval de laatste tijd eigenlijk geen teksten gelezen die mij zo aangrepen als die van Ronell. Steeds word je op het verkeerde been gezet. Een voorbeeld: als ze schrijft dat doen wat anderen je zeggen dom is, dan denk je dat ze gelijk heeft. Maar twee regels verder lees je dat nooit doen wat anderen je zeggen ook dom is.

De test die Ronell voor ons in petto heeft, heeft altijd deze logica: je kunt zeggen dat al dat testen in onze samenleving dom is, maar niet testen is minstens zo dom. The Test Drive neemt een prettige onverschilligheid ten opzichte van het onderwerp in. Ronell spreekt geen hard ethisch oordeel voor of tegen testen uit. Zij gaat wel diepgravend in op de verwetenschappelijking van onze samenleving: wie doorlopend getest wordt, loopt ook doorlopend het risico van falsificatie - en weerlegd willen worden, is een kenmerk bij uitstek van de goede wetenschapper.

Dat is een les die de grote wetenschapsfilosoof Karl Popper ons heeft geleerd. Maar volgens Ronell heeft Popper ons niet uitgelegd wat constante 'trial and error' doet met onze persoonlijke of sociale stabiliteit. Kan de constante weerlegbaarheid die het gevolg is van het alomtegenwoordige testen, hand in hand gaan met onze waardigheid?

De enige filosoof die volgens Ronell deze vraag stelde, was Nietzsche. Als niets meer waar is, als de waarheden van nu bijna zeker de onwaarheden van morgen kunnen zijn, dan vergt dit, aldus Nietzsche, een ander soort, meer

wetenschappelijk ingesteld mens. Die mens moet willen experimenteren met zichzelf en moet daarom ook een ontzagwekkende bescheidenheid tentoonspreiden.

De vrolijke en bescheiden wetenschapper waar Nietzsche van droomde, wordt bij Ronell de ideale kandidaat om te leven naar het falsificatieprincipe van Popper. Dat is een wending waar veel filosofen niet aan zouden hebben durven denken. Maar de vraag die door deze analyse naar voren wordt gebracht, is prikkelend genoeg: als het leven één groot laboratorium wordt, kunnen wij dan nog zijn wie we denken te zijn?

The Test Drive

Avital Ronell

University of Illinois Press, 384 pag., \$ 35